

Gyimes újkorának kronológiája

Tankó Gyula néprajzkutatónak, nyugalmazott tanárnak, a Majláth Gusztáv Károly Általános Iskola egykori igazgatójának, *Gyimes a politika árnyékában* címmel jelent meg a legújabb könyve a Státus kiadónál.

Szócs Lóránt

A Gyimesek völgyének települései aránylag fiatalok, a 17., 18. században alapították a menekülők. Az idősebbek még ma is tudják, hogy melyik területek tartoztak a szépvízi közbirtokossághoz, és melyek képezték a többi környező csiki falu tulajdonát. Egykor a völgy patakjai mentén húzódó települések lakói: magyarok, örmények, zsidók, cigányok és románok különbözőbb konfliktusok nélkül, megértésben éltek. Tankó Gyula kötetének alapkövetkeztetése, hogy a politika a ludas, ami

Tankó Gyula kötetének alapkövetkeztetése, hogy a politika a ludas, ami az emberek közt viszályt szított, és megbontotta az idillt.

az emberek közt viszályt szított, és megbontotta ezt az idillt. A völgy lakói értetlenül szemléltek a változásokat, hogy 1920-ban csak úgy elköltözött a határ, románul akarták tanítani a gyermekeket az iskolában. Nem fért a fejükbe, hogy miért akarnak egy román világot rájuk kényszeríteni egy olyan helyen, ahol szinte kizárólag csak magyarok élnek. 1940-ben visszaköltözött eredeti helyére a határ, de fel sem szusszanhattak igazán, hisz a kaszárnnyak, bunke-rek épülése nem ígért nyugalmat. Ezután megint elköltözött a határ, ezúttal azonban „minden a feje tetejére állt”. Ezt a mondatot a szerző nevelőapja jelentette ki, mikor a jól, gondosan gazdálkodók földjét elvették és betették a közösbe, ahol olyanok dirigáltak,

akik nem értettek a gazdálkodáshoz. Teljesen fölfoghatatlan volt a gyimesiek számára, hogy miként fér meg egymás mellett a népi demokrácia és a proletárdiktatúra.

A kötet első fejezete Tankó József Jáni, a szerző rokonának önéletrajzával indul. A beszámoló írója saját bőrén tapasztalhatta az első világháború viszontagságait, de az 1989-es rendszerváltás történéseit is. Jáni közkedvelt személy volt, hisz még idős korában is szívesen vállalta a környékbeli lakodalmakban a gazda szerepét. „Kevés változtatással publikáltam a füzeteit, stilisztikailag megőriztem a nyelve-

pésről lépésre követhető, miként tüntetik el az iskolából a magyar oktatást. Először a tantárgyakat kezdik román nyelvűre cserélni, később román tanárokat is hoznak a földrajz, a történelem oktatására. Pedig érthetetlen, logikátlan, haszontalan, hiszen a gyimesközéploki iskolában magyarul tanuló diákok sokkal jobban érvényesültek a későbbiekben (többen középiskolát és egyetemet végeztek), mint a szomszédos gyimesbükkiek, akiknek általános iskolájában az oktatás kizárólag román nyelven folyt.

1989 decembere után felcsillan a remény, hogy a kommunista diktatúra bukása után a románok és magyarok társnemzetként közösen alakíthatják a demokráciát. Valójában csak a szólásszabadság született meg, a politika továbbra is egymásnak ugrasztja az embereket. Annyi változhat csak, hogy nyilvánosan is hangot lehet adni a véleményünknek. Tankó Gyula ebben a részben a Hargita Népében közölt szomorú tapasztalatain alapuló publicisztikáit jelentette meg.

A kötet második felében visszautazhatunk az időben, amikor a zsidók, az örmények és cigányok, valamint magyarok békésen megférhettek egymás mellett. A szerző mindegyik népcsoport történetét részletesen taglalja, ismerteti a cigány zenészdinastiákat is, akik egykor szervesen

hozzátartoztak a mindennapi élethez, és ugyanolyan tekintélyűk volt, mint bármilyen más gyimesi lakosnak. Napirenden szerepeltek a zenés-táncos kalákák, például akinek nem volt krumplicija, pityókalopó kalákát szervezett, melyre egy zacskó burgonyával lehetett belépni, így szerezte be télire az eleséget. Ebben a világban, ahol keményen dolgoztak, de mulatni is jól tudtak az emberek, a gyimesi tánc reneszánszát élte. Hisz a két, sőt olykor három napig tartó lakodalmak tánc-

A két, sőt olykor három napig tartó lakodalmak táncrendje harminc táncból állt.

rendje harminc táncból állt. Manapság a fiatalok alig ismernek négy-öt táncot. Megszűnt ez a világ, hisz a helybeliek kétlaki életmódot kezdtek élni. Dolgozni jártak kora reggeltől késő délutánig a környező városok gyáraiba, a hátramaradt időben pedig nadrágszíjparcelláikat művelték. Egy idő után kimaradtak a

zenés kalákák (mondjuk, a rendszer is tiltotta a 12 óra utáni mulatozást, „összejövetelket” – a szerk.), lakodalmakba sem hívták a népzenei játékos muzsikásokat. Egyedül a táncotáborokban csendül fel manapság az autentikus népzene, ahol a fiatalok egy része most kezdi visszatáncolni táncait.

Nem volt minden időszakban olyan könyörtelen a kommunizmus sem. A negyvenes évek végén, ötvenes évek elején (a Magyar Autonóm Tartomány működése idején) hozott intézkedések zöme még hasznosnak is bizonyult. Hisz a völgyben nagyon kevesen jártak iskolába, és az oktatás csak télen működött. A népi demokrácia bevezetésének elején szabályosan kezdett folyni a tanítás, a vidéki lelkes tanítók pedig nemcsak az iskolában, hanem a közéletben is fontos szerepet töltek be. A kántortanítók például kórusmozgalmat indítottak, mások fellendítettek a műkedvelő színjátást. Sajnos, a későbbiekben ezekre, az elején népszerű mozgalmakra is rátelepítették az ideológiát, kommunista indulókat kellett elnevelni, valamint a kollektív gazdaságot, mint idillikus életmódot bemutatató darabokat kellett a repertoárra tűzni.

Jubileumi díjeső Lakiteleken

A Lakiteleki Népfőiskola, a Szent István Egyetem és a Dunavertesi Egyesület tizedik alkalommal szervezte meg a kistérségi és kisközösségi televíziók filmszemléjét. A szemlének november 25. és 27. között a Lakiteleki Népfőiskola adott otthont. Krónika, kórkép, művelődés, portré, fikciós műsorok és játékfilm kategóriákban lehetett nevezni. A Kárpát-medencéből közel 400 nevezés érkezett, az előzsűri döntése alapján a filmszemle versenyprogramjába

20 alkotás jutott – olvasható a Lakiteleki Népfőiskola közleményében (lakitelek.hu).

Összesen tizenkét filmet jutalmaztak. A zsűri 500 ezer forintos fődíját, a Heti Válasz különdíját és a zentai Bolyai Gimnázium által javasolt 50 ezer forintos különdíját a *Sziklára épített iskola* című alkotás kapta, melynek rendezője Zsigmond Attila Gyergyószentmiklósról. Ez a dokumentumfilm a gyimesfelsőlaki Szent Erzsé-

bet Katolikus Gimnázium történetét örökíti meg.

Elismerést kapott a munkatársunk, Daczó Katalin által rendezett *Gondolatok a családról* című alkotás is, mely a zsűri 100 ezer forintos különdíját kapta, de elnyerte a Magyar Televízió különdíját, valamint a tiszaföldvári Hajnóczy Gimnázium által javasolt 50 ezer forintos különdíját is. A Rubin stúdió filmje, melynek operátora Berszán Árus György, néhány gyergyói család történetéről szól.

A Pallas-Akadémia Könyvkiadó ajánlata Mikulásra

Bálint Tibor: Antal, a láthatatlan. Nagyapó mesefája, 26. 8 lej
Benedek Elek: Nagy magyarok élete, I-II. kötet. Történelmi-irodalmi alkotás 63 lej
Ferencz Imre: Verebestől Madarasig. Mesevonal, 17. Illusztrálta: Csillag István 8 lej
Tamás Tímea: Csillagmese. Mesevonal, 16. 8 lej
Megvásárolható az Erdélyi Sztórtörténeti Tár XIII. kötete is.
Kedvezményes áron kínálják:

Benedek Elek: Magyar mese- és mondavilág 1-7. kötetét. A sorozathoz a 66,50 lej helyett, most 50 lejért juthatnak hozzá.
A könyvek megvásárolhatók a Pallas-Akadémia Könyvkiadó üzleteiben, illetve megrendelhetők postai utánvétellel a következő címen: 530210 Csíkszereda Petőfi Sándor utca 4., Pf. 140, Hargita megye; Tel./fax: 0266-371036; Mobil: 0745-005544
E-mail: pallas@clicknet.roé Folyószám: BCR - R046RNCB01522007505270001

|| Röviden

Világhálóra csatlakozik a gyimesközéploki könyvtár

Elsőként Hargita megyében a helyi könyvtárak közül a Gyimesközéploki Községi Könyvtár korszerűsítik: biztosítják az intézmény számára az internethez való hozzáférést. Az avatóünnepséget csütörtökön 13 órától tartják. Amint már megtudhatták lapunkból, a középloki könyvtár a Kájoni János Megyei Könyvtárral közösen nyert a Biblionet Országos Program keretében meghirdetett pályázaton. Az illető projekt a helyi könyvtárakban internet-szolgáltatás létrehozását segíti elő. Az informatikai felszereléseket, a szoftvereket és a képzést, az IREX közreműködésével, a Bill & Melinda Gates Alapítvány biztosítja, ha a szolgáltatás működtetését a továbbiakban garantálni tudja a könyvtárat fenntartó önkormányzat.

Könyvbemutató

A csíkszeredai Eurokultúra Egyesület szervezésében Kozma Szilárd *A táltos bolond* című regényét mutatják be csütörtökön 18 órától az Alzo vendéglőben (Petőfi utca 12. szám). A könyvet Túrós Eszter művészettörténész és műkritikus ismerteti.

Kiállítás

Genézis címmel kerül bemutatásra Báró Júlia és Báró Mónika képzőművészeti kiállítása december 4-én, pénteken 18 órától a Nagyrét utca 27. szám alatti épület földszinti bemutatótermében (Promat). A tárlatot Túrós Eszter nyitja meg. A kiállított munkák 2010. január végéig tekinthetők meg, az alkotók minden érdeklődőt szeretettel várnak.